„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
за 1 месец . . . . . 25 нов.
за четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Приповедно“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 175. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 7. НОВЕМБРА 1899. ГОДИНА XXXIV.

Патријарх Георгије и његови људи.

И Герман Анђелић покушао је да ископа гроб нашој автономији. И он је имао свој синодски операт. И он је хтео како не треба. Насео је! Видео је, да не може прегазити народ и донекле — умирио се.

Не тако патријарх Георгије. Његова борба да скрши нашу автономију, много је препреденија и очајнија.

Има то свога узрока. Герман Анђелић је дошао на престо српске цркве незаконитим путем, именовањем. И он се бојао сабора! И стварао трзавице. Али кад виде да не може успети, оставио је. Његов грех беше истина ужасан, јер је помогао да се автономија наша повреди у вршку њеном, али тај грех, ма какав да је био, беше политичке природе.

Код патријарха Георгија је друго у ствари. Истина, има и он ужасних политичких грехова, али су по њега најстрашнија она недела, која је учинио, а која не засецају у политику. И он не може натраг. Он до своје смрти мора стрепити од сабора и сваке слободе народње. Он мора стрепити од сваке светлости, која би могла да расветли његове прљаве пригоде. Он мора да се бори за мрак и мора да ствара нова чуда, како би се његови покори заборавили. И он би се осећао срећан, сто пута срећан, кад би га народ узео проклињати као убицу своје автономије, јер би му то било много пријатније, но да га проклиње, као оног, који је проневеравао народни црквени иметак.

Ето — то је психолошко разјашњење Георгијева рада. И док нису биле његове пригоде познате ширим круговима, његова немирна савест, његов страх, налагаше му, да иде тим нечастивим путем. Дајте расула! Дајте бруке! Нек има народ о чему говорити. Дајте бруке, да може доћи до уништења автономије.

Ето, то је програм Георгијева рада. То је циљ његова живота. А они који га помажу, помажу му у том правцу.

Ко посмотри са ове стране ствар, томе ће бити све јасно. Са будним оком пази и разбира, где би се могао учинити шкандал. Из те жудње, потекла су она грозна, незаконита решења саборског одбора. Та решења беху наперена, да као камџија падну по души народа, да га узбуркају и изазову до крајности.

Ено нам најновијих чина. Са његовим благословом, са његовим подстреком радише, прота Вучковић и његови пријатељи да се карловачка општина придружи личко-крбавској представци. И онда одједном долази Георгије с истрагом, бруком, шкандалом, денунцијацијом.

Највећма је узео Георгије на око Н. Сад и Вршац. Њему изгледа да је ту најзгодније поље да изазове бруку, па да се она развије до расула. Отуда оно распуштање епарх. скупштине новосадске са свима одборима, отуда скоро иста незаконитост у Вршцу, док у другима епархијама под сличним приликама, налазимо сасвим друкче поступање . . .

Георгије и његови пријатељи не постигоше што желеше. Једина им је нада још епископ Змејановић. Од кад је предао пријаву против Георгија, мрзе га још већма него и радикале. А он им изгледа веома погодна личност, да им наиђе на лепак.

Бацају га радикалима у крило, да могу рећи, ако постигну циљ: Гле, то је масло радикала!

Још је свакоме живо у памети, кад је саборски одбор изаслао др. Полита и другове у Вршац, да начине шкандал и отму протоколе епархијске скупштине од епископа Змејановића. Епископ Змејановић је онда провидео циљ и није наишао господи на лепак. И онда беше „велија скорб“ у „Сиону“. Митрополитски савет одредио је сад друго истражно изасланство у Вршац, не би ли оно било боље среће и изазвало епископа Змејановића ма на какав шкандал.

А како Георгије пева, тако цркују остале тичице, које су с њим на жалост на истој грани.

Епископа Змејановића изазивају, а он не уме да се држи. Тако је било и у последњој седници епархијске конзисторије. Епископ Змејановић био је безусловно у праву. Он није хтео, није ни смео пристати, да се потврди закуп манастира Војловице за 12.000 фор. годишње, кад је неко дао 3000 фор. више. Он је радио на томе, да се после те веће понуде расписала нова лицитација, и хтео на крају да се ономе уступи закуп, који је дао највише.

Паја Јовановић из Панчева, тражио је оно што није ни правилно, ни корисно. Тражио је на штету манастира, и да виша власт потврди закуп ономе, који је дао мање. И како г. Паја Јовановић није имао разлога, почео је да вређа и изазива.

Епископ Змејановић изгледа и опет да није умео да остане хладан, те да од седнице тражи задовољења, но је подвикнуо Паји Јовановићу: напоље! Овај је то је једва дочекао . . .

Ми износимо ниже, како Вршачко „Српство“ доноси ову ствар. Међу тим Георгијеви листови а нарочито „Браник“ не веле ништа о главној ствари, њима је главно, што је епископ Змејановић натрчао. И сад га поново граде — лудим. „Браник“ доноси о томе бајаги брзојав из Вршца. (Ствар се десила у уторак, а „Браников“ брзојав је предат »у Вршцу“ у петак. Равно је трипут могло стићи писмо.) Тај вршачки брзојав послат је из Панчева, а у Карловци се преустројио. Каже: Змејановић напао без икаква разлога једног одборског члана из Панчева (не знају људи ни кога, јер знате брзојав је) и најбруталнијим начином истерао га из „седнице“. Овај, случај завршује „Браник“, веома је значајан по психичко (душевно) стање Змејановићево и изазвао је велику сензацију“

Да, да! Чим је епископ Змејановић учинио пријаву против патријарха Георгија, „Браник“ је у сваком покрету епископа Змејановића видео поремећено психично стање.

Епископ Змејановић је одвише недорастао, да избегне свима виговима, који му се подмећу. И зна ли он за судбину епископа Германа Опачића. Чим поче ускос патријарху Георгију, повикаше: луд је, луд је и изазиваху га дотле, док није скончао као такав.

Епископ Змејановић требао је да зна, шта га чека, кад је започео онакву ствар. „Браник“ је одмах рекао. Чекајте мало! Није то тако „отерати“ патријарха као кочијаша. Епископ Змејановић требао је да буде готов, да отрпи све и то хладнокрвно, требао је бити готов, да хладнокрвно и пропадне, јер ће пасти Георгије, мора пасти, али ће многа отровна стрела погодити па и уништити неке од оних, који су имали смелости, да се одвише јако истакну у тој ствари. Да, да, право је казао „Браник“, па он зато те мало потеже ствари и не почиње, већ иде онамо, где је — лакше и пријатније.

Ми добро видимо, шта се хоће у овој најновијој ствари између Паје Јовановића и епископа Змејановића; видимо, да је у начелу епископ Змејановић имао право, али жалимо што је епископ Змејановић наишао на лепак препреденим виговима. Тиме он патријарховим смеровима иде право на руку.

* * *

Доносимо из „Српства“ извештај споменуте седнице. У том првом извештају, изнесена је ствар начелно, а изазивање и прасак епископа Змејановића није споменуто. „Српство“ пише:

У уторак беше седница епархијског административног одбора вршачке дијецезе. У ту седницу дошли су сви чланови са стране. Код питања потврде о одржаној лицитацији гледе закупа у манастиру Војловици, дошло је између епископа Змејановића и члана Паје Јовановића до оштрих речи. Наиме, манастирска управа у Војловици издала је цео закуп од 920 ланаца панчевачком трговцу В. Н. Милутиновићу за 12.000 ф. годишне закупнине, те не сачекавши потврду више власти уведе реченог Милутиновића у посед. Одмах за тим даде Фридрих Рада из Панчева са 3000 фор. вишу понуду, и административни одбор не потврди закуп на Милутиновића, већ одреди, да се услед више понуде нова лицитација одржи, на коју уједно изасла једну комисију у особи чланова: проте Стојшића и Др. Бранислава Станојевића. Приликом ове лицитације нико не понуди више од Фридриха Раде, те је сад административни одбор имао да према своме првашњем закључку узме у претрес само питање понуде Фридриха Раде, хоће ли исту примити или не, односно нову лицитацију дати расписати. Но члан Паја Јовановић, који је у свему вервиран и у свачему има патент, хтеде да се пређашњи закључак епарх. админ. одбора у питању непотврде Милутиновића реасумира т. ј. обори, и односно Милутиновићу закуп преда. Епископ Змејановић узалуд је доказивао неумесност тог захтева. Све то ништа није помогло, јер је господар Паја хтео, да на Милутиновићу за 12.000 фор. остане цела закупнина. Само нека њихов партизан „ућари“, све оно друго је лук и вода. Но енергичним заузимањем нашег дијецезана би неуместан захтев одбијен и закупнина на Фридриху Ради потврђена. „Господар“ Паја је имао још само толико

ПОДЛИСТАК

СТАРИ ЗВОНАР.

— Владимир Короленко. —

Настао је сутон.

Скровито сеоце, опкољено јеловом и боровом шумом у близини речице која се ту једва види, губи се у оном самосвојном сутону, што наступа у звезданим пролетњим ноћима, кад се почиње провидна магла да подиже са земље, кад засенак шумски тамнији постаје и кад је околина нашироко испуњена сребрнасто-модром паром. Свуд унаколо је све мирно, сетно, невесело.

Сеоце спава у тишини.

Угасите ивице његових колиба једва се могу да виде: овде онде светлуца жижак, понекад чује се да лаје које будно псето — и онда све ућути . . . Из тамног густиша шумског, што тихо шушти, појављују се по неки пешаци, хоњаник прејаше туда, ратарска кола шкрипе путем, становници околних, усамљених шумских села иду у цркву, да прославе пролетњи велики празник.

Црква је усред села, на маленој узвишици; прозори јој се светле, врх старога, високог, тамног звоника, што се пружа право к небу једва се тек види у сумраку.

Сад се чује шкрипање степеница, по којима се иде на звона. Стари звонар Михеић пење се и замало, па се види горе звонарева светиљка, као нека звездица под звонима.

Старом звонару било је врло тешко, да се пење по стрмим степеницама. Његове старе кости почеле су службу да откажу, и очи су га већ издале . . . време је, већ давно је време за њега, да једном мира нађе . . . али му Бог не ће још никако да пошље жељену смрт. Малаксали старац је сахранио своје синове и унучад; и старо и младо отпратио је он до вечне куће, али он још мора да живи . . . То је извесно. Колико је пута он доживео пролетњи празник, не зна ни сам више; он не зна, колико је пута овде на овој кули звонио на ускршњи празник. А Бог хоће, да он изврши и сад своју дужност.

У том стане старац на далеко код звона и нагне се напоље. Доле около цркве беласају се споменици на гробовима, јер је почело да свиће. Стари крстови испружили су своја рамена, као да хоће да заклоне гробнице. Овде онде нагнуле се још сад голе гране жалосних врба над овим гробницама. Пријатан мирис напупела дрвећа и тужна тишина вечитога сна пружа се горе до старога Михеића.

Ко зна, како ће бити до године. Хоће ли се он пужати овамо до звона, да звонким звуцима разбуди мртву ноћ! или ће он тада тамо доле, у тамном куту гробљу лежати у загрљају каква крста? То Бог знаде — он је спреман. Јер се Бог смиловао овога пута на њега, да прослави велики празник . . . »Нека му је хвала и слава!« шапутале су увеле усне изнемогла, стара човека. Михеић се прекрсти и погледа на небо, на којем светлуцају милијуни звездица.

*

— Михеићу ој Михеићу! зачуо се од доле такође старачки, дрхтави глас.

То је стари црквењак! Он погледа горе на звона и закрива своје сузне очи шаком, али ипак не може да угледа звонара.

— Шта је? Ево ме! Зар ме не видиш? одговори Михеић сагнув се доле, откуд глас допире.

— Не. ја те не могу да видим! Је ли већ време да се звони? Шта мислиш?

Обоје сад погледају на звезде. Хиљадеових светлица звезда као да на њих намигују. А огњени путник месец стоји већ доста високо на небу . . . Михеић премишља.

— Не ћемо још, чекаћемо још мало . . . знам већ кад ћемо.

*

Он не треба сата; звезде му казују време, кад треба да почне звонити . . . И горе и доле, све му је то пријатељ и познаник, небо и земља, бели облачак што се по азурном мору отискује, густа јелова шума што тихо шушти под њим, жуборење речице што тамо у мраку вијуга — та, сав свој век провео је он овде.

Све што је давно прошло, јавља му се у души. Он се сећа, како се са својим оцем први пут пењао на ову кулу. О Боже, како је то давно било! Па ипак чини му се, као да је то тек јуче било . . . Он види себе као дечка, како су му се тада светлиле очи, како је ветрић играо његовом косом — али не онај ветар, што подиже облаке од прашине на путу; био је то сасвим други ветар, што нечујним тешким крилима покреће ваздух око земље . . . Тамо доле у даљини, видело се како се мичу деца, малена као мрави; а кућице у селу изгледале су му тако малене, шума тако далеко и земљиште на ком је село, тако велико, да их он није могао прегледати. А сад му је сва околина врло близу и све му је тако уско и мало! Тако је мислио старац смешећи се о прошлости и погледа на стару, добро познату ливаду.

Исто је тако и са животом. Ако си млад, не видиш ни почетка ни краја. Али сад стоји пред њим све јасно, као на длану, и то све од почетка живота, па све донде, кад ће се на божју њиву спустити мала пега, што је он себи давно већ одабрао . . . Јест, јест! И сад, Богу хвала . . . било би већ једном време, да се на том месту одмори . . . он је провео дуги и тежак живот у праведном и поштеном раду и сад му је лака земља — драга мати . . .

Скоро . . . скоро!

*

Но сад је време. Он погледа још једаред на звезде, скине капу, прекрсти се и скупи ужета уједно. И сад први јасан звук звона проломи ноћни ваздух; за њим дође други, па трећи и четврти — једно за другим испуни се јасним тиха ноћ за којом празник долази и гласним звуцима

*

И звона ућуте. Тамо доле почиње јутрење. У пређашњим годинама је Михеић у то доба сишао доле, обично је стао украј врата, молио се Богу и слушао црквене песме. А сад је остао горе код звона; тешко му је силазити се по степеницама; осећа тежину своје старости и велику немоћ у старим ногама Задубио се у размишљање, седео је на клупи

срдите немоћи, да је парницом манастиру попретио; од његове претње не ће се нико уплашити. И тако може се наш народ уверити, да су неки панчевачки матадори добри „кшефтсмани“, али празни — родољуби! Сад их бар може свако измерити, шта вреде“.

Црни изгледи.

Загреб 5. новембра.

У Хрватској и Славонији наступила је зима. Не мислим календарска зима, већ политичка зима. Велебит се још не бели од снега, али се беле загребачки српски листови од конфискације. Узмите у руке „Србобран“, „Врач„ и погледајте у њима бела празна места, она ће вам најречитије казати како је овде.

У самом правцу тих листова и у начину писања њиховом, није наступила ни најмања промена. Па опет зато конфискују их; не смеју да пишу оно и о ономе што су и о чему су до сад писали. Шта значи то? Кад се они нису променули, онда то значи, да се променуло друго нешто, значи да су се променуле прилике.

Нећу да вам пишем колико је то штетно, кад у земљи нема слободне штампе, но је уведена брњица, црвена оловка, превентивна цензура. То све на жалост постоји у Хрватској и Славонији. Што црвена оловка цензорова једаред побрише, ту је бадава жалити се. Између сто случајева, једва се догоди код нас један, да суд даде за право новинару, а не цензору.

Али поред свега тога има у извесним временима разлике у ревности наших цензора. У временима кад се не иде о глави каквом народном праву и кад народни захтеви нису одвећ несносни влади, онда има наше новинарство нешто мало више слободе, и црвена оловка не касапи тако јако наше листове. Но чим се поче догађати ово последње, онда је то сигурно знак, да се спремају зле ствари по народ, и да су народне жеље веома непријатне влади. Зато сам и рекао, да се код нас спрема ново зло, и да се народ у Хрватској и Славонији, у скорој будућности, нема никаквом добру надати. То нам јасно доказују бела, празна места у новинама нашим.

О Босни и Херцеговини не сме да се изнесе и најмање што, јер се одмах конфискује.

Тако је исто и раскраљ Милан постао, у очима наше цензуре, неприкосновена личност. Патријарх Георгије равним начином. На пример наша цензура уме да конфискује, и оваку реченицу:

— „Георгије се спрема да иде у топлије крајеве, јер зебе, — од истраге.“ Поред Георгија разуме се да је неприкосновен и онај, који му седи уз колено: саборски одбор. Цензура је превукла црвеном оловком на пример и оваку реченицу: „Саборски одбор вуче Георгијеве тањиге“.

О тробојници српској као и о школама нашим, не сме да буде такођер ни речи. Наши се новинари питају већ са ужасом: па о чему се сме писати?

Но рекао бих највећу наклоност данашње цензуре ужива „српски клуб“.

Само те речи, „да српски клуб спава“ конфискују се. До сад смо увек пребацивали српском клубу, да није кадар ништа израдити, а он ето изради. Зар то није доста, што га не сме нико ма и најблажије напасти, нити му шта замерити?

Иде сабор. На томе сабору треба да дође и личко-крбавска представка. Треба да дође питање: о нашој вероисповести, школи, автономији, имену, застави, равноправности језика и т. д.

Цео народ погледа на „српски клуб“, да већ једном учини нешто, и у том часу видимо, где се српској штампи мође брњица на уста. Како је то све лепо и у на пред прорачунено. Ако би господа из „српског клуба“ почела да досађују и да кукају: „Та за бога, ми већ једаред морамо нешто показати, јер ће нас иначе подерати српска штампа“! — онда да им се може одговорити са смешећим лицем:

„Немајте бриге господо, ви сте се већ уверили и до сад, а уверићете се још боље у будуће, да штампа не сме о вами казати и једне једине ружне речи“.

Као што видите, „српски клуб“ је ипак нешто постигао; имају према њему обзира. А народ? Рекао сам вам већ, да се у Хрватској и Славонији бели; после црне јесени наступила је политичка зима.

На чему се ради.

Београд, 5. новембра.

У Београду можете још увек слушати на јавним местима, а и читати у листовима, како је радикалној странци у Србији за увек одзвонило. И што год није затворено и прогнано, све се то отреса бајаги радикализма и куне онај дан, кад га је и познао.

Па опет, у све то најмање верују они који то највише трубе. Истина, да је народ услед оног грозног варварства још увек преплашен и тек полако долази к себи. Али је истина и то, да су још већма преплашени они, који су изазвали ту упрепашћеност народа. Још увек се отпуштају чиновници гомилама, оснивају се тајна полицијска оделења, и то оделења, која су независна једно од друго, која и не знају једно за друго. Не верује се више ни Бадемлићу, не верује се никоме, те ако једно оделење нешто превиди, треба то да достави друго. Ако шеф једног оделења хоће једног да заклони, тог треба да прокаже шеф другог оделења. Уз то раскраљ Милан има своје нарочите људе, који стоје само с њим у свези.

Из овога се јасно види, да је страх ушао власницима и у саме кости и срч. И никада се нису већма бојали, него баш у овај мах. И не само што се боје радикала, за које тврде, да су их уништили, него се боје и напредњака, па се боје и својих најближих. Та ко је још веровао и ко сме да верује људима, који немају начела и готови су на све?!

Но, док све ово, што сам мало час навео, види и зна цела Србија, дотле они, који су мало посвећенији у ствари, што се догађају иза завесе, знају и много више. Многи и многи чланови данашње владе, осећају се врло неугодно на својим столицама, јер знају и осећају, да се за њиховим леђима спрема и удешава промена.

Недавно је била на овом месту о томе реч, да је та промена неизбежна због финансијских неприлика, које данашња влада није кадра да уреди. Али има и други разлог, који условљава ту промену. Шта вреде сва тајна полицијска оделења, која се сваким даном све већма множе? Шта вреди она велика гомила писама, која с дана на дан износе пред очима раскраља: како је овај и онај опасан и како је један рекао ово, а други опет смера оно? Тако се дуго не може владати. И баш услед сличних прилика је и поникла она пословица: Да се бајонетима може много, али се не може на њима мирно седети.

Ако не ће да у Србији наступи још горе и очајније стање, онда треба да дође неко, који ће да уреди финансије и да поново зближи народ с династијом. Раскраљ Милан је шиљао Вукашина у иноземство, да учини оно прво, а шиљао је митрополита Инокентија на пут по Србији, да у црквама учини оно друго. Но све то не поможе ништа.

Онај који би то двоје могао да учини, треба пре свега да има јака, врло јака ослонца у народу, а тога данашња влада најмање има. Онај, коме његов рођени народ не верује, томе не верује ни страни свет.

Нема никога, који би могао данас у истини да умири народ, осим радикалне странке. И није било тешко присилити читаве општине, да потпишу изјаву, како се одричу радикала, али у Србији знају најбоље, да је то учинила само рука а не срце, и да се силом може изнудити потпис, али не и уверење. И то је узрок што се данас воде изван Србије преговори баш с онима, који су проглашени као бунтовници, и што данас поједини чланови данашње владе осећају, да стоје на слабијим ногама, но икад до сад. Треба уредити финансије, умирити народ и зближити га са династијом, а то су за последњих петнаест година могли учинити и чинили су само радикали

Да је раскраљ Милан могао у своме бесу у истини да уништи и радикалну странку, он би већ данас осетио шта значе оне речи: друмови ће желити радикале, а њих нигде ни откуда нема.

Хтео сам да вам назначим, на чему се данас ради и зашто се на томе ради. Како ће се поједине радикалне вође одазвати овоме, то ја овде дабогме не могу знати. Али је јасно, да је данас увидео и краљ Александар, да је досадањи систем дошао до краја и да овако даље не може.

Нови Сад, 6. новембра.

У одбрану потиштеног Српства. У петак, 5. тек. мсца, био је у аустријском сабору на дневном реду законски предлог, да се укине биљег на новине и календаре. Те дације постоје већ 110 година и излишно је доказивати, колико су биле штетне по штампу и њен развитак.

Том приликом је био изабран др. Душан Бањак заступник далматински за главног говорника од стране већине. Др. Бањак је употребио ту прилику, те је говорио диван говор, који је саслушан са највећом пажњом и одобравањем. Др. Бањак је оштро нападао држање владе према српској независној штампи и Српству у Далмацији. Он је у опште устао у одбрану потиштеног Српства, те је говорио и о неправдама које се наносе Српству у Босни и Херцеговини. Његов говор је оставио дубока утиска. Тај је говор у толико важнији што је све то говорио др. Бањак као генерални говорник већине.

О проневери патријарха Бранковића.

Патријархове пригоде пред судом. Пишу нам из Будимпеште: У једном од прошлих бројева „Заставе“ достављена вам је била вест, да сабор није дао дозволу, да се С. В. Поповић судски прогони због тужбе Паје пл. Еремића. То не стоји. Сабор није издао С. В. Поповића због друге ствари, али што се тиче тужбе П. пл. Еремића, ту је издата дозвола, да се према њему може поступити. Као што је познато, спор између С. В. Поповића поникао је у ствари проневера патријарха Георгија, те кад дође до суда, мораће бити речи и о тим пригодама. На ту расправу, која ће бити овде у Б. Пешти пред поротом, сви су овдашњи кругови веома радознали.

Рат између Енглеске и Транзвала.

Од како енглеска војска поче стизати у јужну Африку, од то доба Енгзези почињу доносити опет сензационе вести. Између многих тих вести је и она била, да су напустили Колензо, међу тим сад сами признају, да је Колензо у бурским рукама, шта више да ће се енглеска војска повући чак из Естурта према Дурбану, где су се већ нека оделења енглеске војске повукла. Сада признају, да су Бури разорили ћуприје и железничке везе чак код Еструта, и да си уништили један а и други енглески оклопни воз, који је хтео да се приближи Колензу. О тој борби сами признају, да је била то права катастрофа по Енглеве. Воз су Бури извртули, освојили један садам фунташки топ марински, а уништили и заробили све људство са воза, више од 170 људи. Исто се тако непоставила лажном и она вест, да су се Бури повукли из Капланда, јер сад и сами Енглези признају, да се оделења енглеска војске сукобила са Бурима, да су сузбијена, а многи и заробљени. Но сад донеше Енглези још једну врло сензацијону вест, наиме да је генерал Жубер погинуо. По једној вести погинуо је 12 п. м. а по другој још 9, кад га је енглески топ један погодио. А одмах са овим јављају и то, да је други бурски генерал Лукач Мајер, због болести напу-

---

и пратио је, како се још једнако губи одјек звона. О чему само он мисли сад? Кад би њега то запитали, тешко да би нам умео одговорити... Звонара је светиљком слабо осветљена, а звона се губе у тами, из цркве допиру до њега тихи гласови црквенога певања, а ноћни повестарац покреће ужета од звона.

Седа глава старчева, у којој се комешају збуњене мисли, спаде му на груди. Сад певају »Слава во вишњих« — шапутао је он и пренесе се умом међу верне у цркви. Дечји гласови одјекују му са кора; њему се чини, да види малог попа Наума и да чује, како он дрхтавим гласом крајње речи у тихо изговореној молитви објављује присутним вернима. Стотине ратара сагибају главе и подижу се опет као класје, кад га ветар креће. Ратари се крсте... све позната лица, од којих нема ни једнога међу живима. Тамо — строге црте његова оца, а крај њега старији му брат, који дубоко уздише и крсти се. Шта више, види и себе у бујном здрављу и потпуној снази, пун среће и радости... Па, где је заостала та очекивана срећа?... Још једанпут раз букти се изнемогла мисао као пламичак који се гаси; одсјај његов иде тамо амо по најзабитнијем и најскривенијем куту живота, што га је преживео — али не као сатрвен посао, туга, невоља и брига!.. Где је сад та срећа? Грозна судбина навукла је боре на младо лице, искривила му јака плећа и научила га је, као и његова брата, уздисати!

Тамо, на левој страни у цркви, усред ратарских жена види он своју младу жену где стоји с погнутом главом. Она му је била верна и добра пратилица у животу. Бог да јој душу прости! Колико је мука морала претрпети она, коју је он тако волео! Ту је оскудица и невоља, терет и женска судбина, која је код свију сиротих жена једнака и непромењива, и која од снажне и здраве девојке пре времена начини сувоњаву матер.

Њихове очи постану мутне, те од једрих, младих жена постану слабоумни створови, који непрестано пуни страха, доживе неочекиване ударце судбине. Где им је дакле срећа? Од многе деце био јој је остао само један једини син њена радост и нада, и њега једнога уништило јој је људско неваљалство и лукавство.

Гле! Тамо је и онај његов богати непријатељ и противник... Сагнуо је главу до земље и моли га за опроштење, што му је натерао сузе сиротињске... Једно за другим се крсти, пада на колена и удара челом о земљу... Михеићево срце бије јаче и брже, његова се лице зажарило од гнева... Али озбиљна светитељска лица са зида гледају строго на њега, на невоље и грехе људске...

Све је то прошло, свега тога нема... цео његов свет је ова мала, тамна звонара, око које непогода бесни... »Бог ће судити, он је судија свију нас!« прошапута стари звонар; спусти своју стару главу а лаке сузе просу по старачком лицу.

*

— Михеићу, ој, Михеићу! Шта је с тобом? Ти си, море, заспао? викали су га од доле.

— Шта је! одговори стари. Боже, зар сам ја збиља заспао? Та срамота! То ми се није још никад догодило!

Ухвати он као што је свикнуо, руком ужета. Под њим, а пред црквени врати, гамижу људи као гомила мрави; ратари се изоблачили, а златни и сребрни конци извезених црквених барјака сијају се на сјају свећа, што их сав свет држи. Литија је трипут обишла око цркве и сто пута је одјекнуо узвик: Христос воскресе! горе до старога Михеића.

Као снажан талас, удара овај узвик о срце звонарево Изгледа му, као да пламичци од свећа јаче сијају и да се светина тамо доле живље креће но обично; црквени се барјаци вију, а ветар јаком снагом односи гласове до њега горе, који се мешају с јасним и свечаним звуцима звона.

*

Тако особито као сад, није стари Михеић никад звонио. Његово старачко срце, обузето ватром, чинило му се да бије заједно с мртвим звоном; звуци су дрхтали и извијали се, певали и плакали, у јасним одјецима пењали су се до неба, до сјајних звезда и онда се опет спуштаху милогласно на земљу.

Гласни, моћни звуци, који мислиш испуњавају небо и земљу с узвицима »Христос воскресе!« одјекивали су са клатна великога звона.

Под потмулим ударцима клепала сложили су се тањи звуци два мања звона и они су чисто и радосно поздрављали: »Христос воскресе!«

Звуци од два мала звона гонили су звуке већих звона; њихови јасни звуци испреплели су као дечји гласови оне дубоке и крупне звуке већих звона; радосно и весело викали су и они надалеко: »Христос воскресе!«

И сад заборави старачко срце звонарево прошли живот пун туге, бриге и невоље. И не мисли више ни на то, да је највећи део свога дугог века провео на овој узаној, мрачној звонари и да је он старо, труло дебло од буре испарано, само самцито на овоме свету... Он чује само звуке, што се одбијају до неба и онда враћају на земљу и чини му се, као да су око њега деца његова и деца деце његове, и као да су њихови весели гласови сливени у заједничку песму, те певају срећу и радост прошлих дана, кад је он био још млад и безбрижан. Он замахује клепала, сузе му теку низ образе, а срце му јаче бије од узбуђења у срећи...

*

Доле људи прислушкују и чуде се, како је данас Михеић дивно звонио, као што никад није.

Напослетку поче се заустављати велико звоно и онда престаде. Стадоше и мања звона са својим вијугавим гласовима, тихо брујећи у последњем заостатку звука од великог звона, које полако бруји и све слабије и слабије, док му глас не узмре.

Уморен спусти се стари звонар на своју клупу; последње две сузе скотрљале су му се уз бледе образе — он је одзвонио — и њему је одзвонило.

Р. Н.

стио бојиште и отишао у Преторију. И ако се вести о смрти Жуберовој непрестано одржавају, ипак не стиже још никаква званична потврда, и врло је много разлога неверовати у истиност њену. Осим што и сами енглески извештаји тврде, да Бури живо бомбардују Ледисмит, да су продрли до шанчева непријатељских, да је варош у пламену, и да Бури јуришају на њу; за тим, осим тога, што ти енглески извештаји признају победу Бура над оклопним возом енглеским, и да су Бури продрли до близу Естурта, одакле ће се енглеска војска повући, има још једна врло значајна вест, која сведочи да је генерал Жубер још жив и здрав, и храбро напада непријатеља. Енглески извештаји сами доносе, да је код Коленза стигао енглески воз са црвеним крстом, да купи своје мртве и рањене. Заповедник бурске војске у Колензу, није хтео да дозволи црвеном крсту да ради, док не добије одобрење од генерала Жубера. Па како ће морати чекати на одговор до 2 дана, позвао је Енглезе да се повуку. Да је дакле генерал Жубер погинуо 9. ил 12. то би свакако овај заповедник бурске војске морао знати, јер и тако од генерала Жубера добија упутства и заповести. — Познато је, да се све телеграфске везе налазе у рукама Енглеза, па стога и јављају ови што хоће. И тако се може разумети да од 14 дана нема никаква сигурна извештаја о главнијим догађајима на бојном пољу. Све вести што стижу све су тамне и мрачне, и неда се ништа одређеног испоставити. Но судећи по искуству, да су Енглези пре оног свог пораза код Дурбана и Ледисмита, јављали највише о својим сјајним победама, није чудо што има више листова и више политичара, који мисле и тврде, да је не само Ледисмит пао већ у руке Бура, већ да ће нас ово дана изненадити и сами инглески извештаји, да су Мафекинг и Кимберлеј, већ доста давио у рукама Бура — По енглеским извештајима главна сила генерала Булера већ је стигла у јужну Африку. Једно одељење од 8000 војника, отишло је већ у помоћ Ледисмиту, а сам генерал Булер кренуо се некуда са војском, ал се не каже куда. — Но баш најновије вести енглеске сведоче, да се Бури нису поплашили од ове нове силе енглеске, већ тим храбрије нападају и продиру. Најновији извештаји са бојног поља ово су:

Лондон. „Тајмс“ доноси брзојав из Лауренцо Маршезе, да је 12. о. м. п. н. једна енглеска граната погодила генерала Жубера, који је стајао код бурских топова, и да га је убила.

Франкфурт на Мајни. „Франкфуртске новине“ јављају из Амстердама: др. Леид изјавио је да не треба веровати у смрт генерала Жубера, до год ову вест не потврди енглеско ратно министарство. И сама смрт Жуберова, неби променула ништа борбу Бура, јер је цео њихов ратни план познат бурском ратном савету. Жубера би заменуо генерал Кронж или генерал Мајер.

Лондон. Ратно министарство није добило никакав званичав извештај о смрти генерала Жубера.

Лондон. Данас се зна тек права истина о борби између енглеског оклопног воза и једног одељења Бура код Естурта. То је била права катастрофа по енглески воз. Овај је истеран из шина и Бури су просули на њега убилачку ватру. Заробили су један енглески седмофунташки марински топ, а пропало је цело људство железничко, више од 170 душа. Марински топови размрвљени су од бурске артиљерије, а уништена је цела једна полукомпанија дублинских физилира. Како је енглеска посада у Естурту врло слабо снабдевена са артиљеријом, према даљем продирању Бура мораће се повући према реци Моју.

Лондон. По вестима, које су стигле у уторак, Бури су се са свим примакли Ледисмиту. Непрестано га бомбардују из свију топова. Многе су зграде у пламену.

Лондон. Из Пиетерскарицбурга јављају: Енглеска се војска због оскудице у топовима мора повући према Дурбану, јер Бури напред продиру.

Лондон. Од прошле суботе стигла је вест, да Бури са тешки топови туку Ледисмит, Енглески марински топови се не чују, а то значи, да Енглези немају муниције. Из Естурта јављају, да су Бури опколели Естурт, да су разрушили ћуприју на реци Моју, 25 миља јужно од Естурта, тиме хоће да задрже потпору која долази од Дурбана, а уједно да онемогуће скорашњи пренос топова и муниције.

Естурт. Бури су разорили целу железничку пругу, 4 миље јужно од Коленза.

Лондон. Из Тулија јавља капетан Гејин да је у логору Бура велика живост. Телефонска је веза пресечена. Бури продиру напред и жестоком ватром обасули су логор генерал Спеклеја. Рањених нема. Али су побегли сви енглески коњи и све мазге. Друго једно одељење енглеске војске опколели су Бури, после огорчене битке ово се вратило у Тулију. Нестао је један официр и више момака.

Лондон. До сада је свега стигло у јужну Африку 16.810 енг. војника. Од тога је нешто преко 8000 послато у Дурбан за Ледисмит. Генерал Булер јавио је ратном министарству, да је напустио Капетовн и отишао према северу, да учини припреме за продирање енглеске војске.

Прокламација транзвалске владе. Из Лондона јављају, да је транзвалска влада издала прокламацију, којом именује многе војене чиновнике за оне пределе, које је посела бурска војска. Чиновници ови имаће да штите живот и имање мирних грађана без разлике.

Политички преглед.

Квотна изасланства. Одржана су у петак пре подне заједничку седницу. По току саветовања изгледа, да ће врло тешко доћи до потпуна споразума. Аустријско изасланство неће да чује за Угарску мањи саразмер од 35% угарско изасланство на против тражи од аустријског да попусти испод 55%, па ће онда и оно нешто повисити.

Аудијенција Јаворскога. У свима аустријским политичким круговима, врло се много говори о том, што је Јаворски за време свога бављења у Будимпешти био позван и примљен од владара у аудијенцију. Јаворски је као члан аустријског квотног изасланства, отишао у Пешту О аудијенцији овој говори се разно. Јаворски је, као што је познато председник пољског клуба и председник извршног одбора већине аустријског сабора. Највише се мисли, да је владар за то позвао у аудијенцију Јаворскога, да га приволе, да у помирљивом духу поради код Славена, нарочито Чеха, да буду попустљиви према данашњој влади. Бечка „Нова сл. преса“ тврди, како у крилу већине мисле, да владар хоће да опомене Јаворскога, да предочи десници, како она нема само права, већ и дужности да врши. Ова вест је у крилу већине изазвало велико огорчење, и питање је да ли ће Јаворском, кад и покушао буде поћи за руком, да умири Словене, а нарочито Чехе, и уздржи их од праведне борбе.

Пут немачког цара у Енглеску. Цар Виљем кренуо се у петак за Лондон. Прво ће свратити у Кил.

Борба на Судану. Потврђују се раније вести, да је Калифа са својом војском пошао против Амдурмана. Енглески официри похитали су у убојне редове енглеске суданске војске, а ратно министарсвто у Лондону закључило је, да пошаље у Картум једно одељење војске.

Ратни бродови у персијском заливу. Из Бомбаја јављају, да је један руски ратни брод отпловио у персијски залив. Енглеска крстарица „Помоне“ такође је тамо отпловила. Крстарица „Мелпемене“ отпловила је већ у персијски Голф.

Вести из места и са стране.

Парница против „Србобрана“. Државно ответништво тужило је „Србобран“ због једног чланка о Босни, у коме се напада Калајева управа. Тај је чланак био запљењен. Но пошто је више чланака у тој ствари било запљењено, подигло је државно одветништво парницу против главног и против одговорног уредника „Србобрана“: „због занемарења дужне пажње“. Главни уредник „Србобрана“ г. П. Мандровић бранио се, да је много пута било сличних ствари у „Србобрану“, које не беху запљењење. Ту онда од стране уредништва не може бити реч о занемарењу дужне пажње. Но ништа није помогло. Главни уредник „Србобрана“ би осуђен на 150 фор. глобе а одговорни уредник на 100 фор. глобе. — У нашем данашњем чланку из Загреба претресају се најновије штампарске прилике у Хрватској и Славонији. А ова нова нарница је доказ, да „државном одветништву“ није више доста ни конфискација, већ хоће да спречи и то, да уредништво и покушава да пише о ономе, што се власти не допада. И уз то мало — по цену. Лепа слобода штампе!

Друштво дечјих пријатеља за издржавање сироте деце без обзира на веру и народност у Новом Саду, приређује дана 26. новембра п. р. 1899. у преторијама Хотела „Јелисавете“ а у корист одевања сироте деце, поред одабрана програма а уз војничку глазбу, певања, позоришну представу са игранком скопчану Катаринину забаву, на коју се п. н. са поштованом породицом учтиво позива. Пошто ће ове године пред Божић 100 деце сасма бити одевени, то учтиво рачуна приређивачки одбор на помоћ. Програм: I. „Предговор“, од Мина Хука. II. „Dichter und Bauer“, од Супе, свира војничка глазба. III. „Weana G'spass“, Couplet, пева г. Фишер. IV. „Ich wollt meine Liebe ergösse sich“, од Менделсона, певају госп. Фишер и Дернер V. „A tenger“, од Бака Бајц Ирме, пева гђца Ема Мајтински. VI. Потпори из опере „Кунок“, свира војничка глазба. VII. „Wunder der Cultur“, куплет, певају г.г. Хук и Добачек. VIII. „Дует“ од Бере Г., певају гђца Мајтински и г. Руман. IX. „Весела је Србадија“ од Дубека, свира војничка глазба, на гласовиру пратиће г. Јосиф Перштајн. X. „Сирота“, жалосна божићна представа са три слике, уз пратњу гласовира и песме. I. слика: Сирота на улици. II. слика: Опроштај сироте од родитеља. III. слика: Сирота изгубљена у шуми. Почетак тачно у 8 сати. Прилози примају се са захвалношћу и јавно ће се изказати.

На неосновано клеветање. Читамо у „Гласу Црногорца“: Сарајевски листови и њихове слуге изван Сарајева подигли су опет вику на Црну Гору. Пет разбојника су из бусија напали на путу три фочанска трговца, једнога убили, једнога ранили, па их опљачкали, и та двојица су били Срби православне вере, а трећи је Мухамеданац утекао. Разбојници нису познати, нити има икаква знака, који би казао одакле су, и одма дигла се вика на Црногорце и Црну Гору. Тај је догађај био саопштен и нашој влади, која је одмах истрагу повела, и у Црној Гори није се могло у траг ући тијем разбојницима. Али, да је случајно то и истина, зар би за то била одговорна цела Црна Гора? Зар се и посред Беча не збивају разбојничка дела? Или су зар лакше нарави, кад их извршују разбојници под цилиндрима и у рукавицама? Него обзиром на ларму коју су ти листови, поводом тога догађаја, подигли против Црне Горе, не штедећи јој ни највеће светиње, изгледало би, као да је то злочинство било наручено, да се посеје семе мржња у пограничном нам становништву, и да се даде одушка мржњи, која се од неког доба била притајала према Црној Гори. Навикнути на сличне простачке и злобне нападаје, ми смо се научили презирати их, него смо само дужни изјавити, да је више могућност да су Бошњаци или други који њихови суседи то разбојништво учинили него ли Црногорци; међу тим даља истрага ће показати праву истину.

Тиса-Есларска афера пред царевинским већем. Сећаће се наши читаоци, колика је узбуна била међу угарским становништвом у прошлом деценијуму, кад се тврдило, да су Чивути у Тиса-Еслару заклали девојку Естеру Шољмошијеву и њену крв употребили за верске обреде своје. Сад се та ствар износи у аустријском царевинском већу поводом убиства у Полни и услед демонстрација ческих против Чивута. Антисемите посланици жестоко су напали на Чивуте доказујући, да истина, јудејска вера не спомиње убиство хришћанских девојака на рачун верских обреде, али има чивутских верских секта, које држе хришћанску крв да је потребна за извесне њихове цели. Посланик Патаји тражио је од сабора, да закључи државну ревизију чивутске вере. Посланик Карајс наводио је небројене случајеве, у којима су Чивути заклали хришћанске девојке. Он вели, да је време, да једанпут у том погледу наступи мир. Главни говорник Хорица је изјавно, да ће Чеси због изгреда у Ческој гонити министарство Кларијево до ножа, јер је Чесима тим велика неправда учињена. И на крају усвојен је предлог, да се изабере одбор, који ће испитати, да ли су и у колико су владини и земаљски органи криви због крвавих догађаја у Граслицу, Холешау и Всетину. По свему, ствар не ће олако проћи Ту је сад смешано народносно питање у Ческој с антисемитизмом, а оба питања имају у аустријском царевинском већу јаких заступника.

Родила четворке. У Кањавару, залашкој жупанији, родила је жена Антона Попкаса четворке. Сва четири детета су девојчице и све четири умрле за 24 сата. Сахрањене су у једном сандуку.

Због св. Арханђела Михаила изићи ће идући број у среду на целом табаку.

Најновије вести.

Из Будимпеште јављају: Угарско квотно изасланство пристало је, да Угарска плаћа $34\frac{1}{4}$ а аустријско да Угарска плаћа $34\frac{1}{2}$ од 100. Прекинути су даљи преговори и аустријско изасланство вратило се у Беч.

Из Лондона јављају: потврђују се вести да је Ледисмит пао. 6000 Бура пролазе кроз зулуску земљу. Сви урођеници устају против Енглеза. 2000 Бура са 8 топова заузели су Енерсдал, 5 миља северо-западно од Естурта.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 6. новембра.

Будимпешта. (Саборски извештај) Министар финансија одговара на интерпелацију Угронову, у ствари решења аустријске контролне комисије државних дугова. Одобрава Угрону да је по уређење валуте ово непријатна ствар, да је влади мало остало времена на уређење те ствари, али ће само у толико бити последица, што ће издавање сребрног новца од 5 круна закаснити мало. Аустријска влада стоји на законитом становишту и она ће прибавити закону важност. Из напред реченог јасно се види, за што влада не сматра за нужно, да учини мере у уређењу самосталне новчане банке. О повреди реципроцитета не може ту бити речи, јер контролна комисија не може донети неприкосновене закључке. Министар финансија још је говорио и о томе, како мисли олакшати оскудицу новца у земљи. (Живо одобравање на десници и у центруму). Угрон се не задовољава са одговором. Аустрија хоће и опет да изигра уставност. Закључак контролне комисије је према аустријском закону уставан. Кућа је примила на знање одговор министров. — Раковски у подужем разлагању интерпелише министра председника и пита га: зар не види, у пркос томе што је забрањено издавање злата, и у пркос томе, што поступак на који се указује, још није постао законом, да је реципроцитет повређен. Сел одмах одговара и вели, да се о томе већ једном изјаснио и да се стање од то доба није променуло. Шта мисли предузети, ако они у Аустрији прекораче границе, о томе се неможе за сада изјаснити. Аустријска је влада обећала да ће испунити захтеве. Од куда ће она то учинити, то је њена ствар. Ако би они у Аустрији доиста повредили реципроцитет, влада угарска знаће своју дужност вршити. Ако 1. јануара п. н. поравнање не би потпуно у живот ступило, онда је реципроцитет повређен (Чују се увици с лева: Добро! То ћемо прибележити) и ми ћемо онда учинити оно, што нам закон прописује, а за то не треба велике припреме. Моли кућу да прими његов одговор на знање. Кућа прима. Идућа седница у уторак.

Са главне скупштине

српског академског потпорног друштва у Загребу.

24. окт. била је у предаваоници IV. на овдашњем свеучилишту скупштина срп. акад. потпорног друштва под председништвом Саве Стојановића. Пошто су верифицирани чланови друштва, прешло се на читање извештаја тајника, благајника и књижничара за г. 1898./9. Из тих извештаја вадимо ове податке. Друштвена актива износи 5692 фор. 13 нч. Те године добило је друштво прилога у своти од 1646 ф. 37 нч Ова свота већа је, него што је и једне године досад била. У тој своти налазе се прилози оснивача (од којих је прошле године приступило 14 нових), помагача, правих чланова и дароватеља. Издано је свега 685 фор. 85 нов. Од те своте издано је на потпоре 643 ф. 32 новч., тако да су потпомогнута 24 члана, те је на једног попречно дошла 26 ф. 80 новч. Најсиромашнији је добио 58 ф. 45 новч. најмања потпора била је од 5 фор. Друштвени одбор приредио је те године два „сијела“ са чистим приходом од 96 ф. 28 новч. У „мензи академској“ имало је године 1898./9. од Срба њих четворица бесплатну храну, а двојица у по цене. Почетком године 1899.900. добила су три Србина у „мензи“ бесплатно хлану, а тројица у по цене. — Управни одбор молио је управу болнице милосрдних сестара у Загребу за попуст друштвеним члановима код плаћања таксе. Одговорено је, да се то не може допустити, пошто ни једно друштво нема попуста. Управни одбор молио је у „Дијанином купалишту“ за чланове попуст код плаћања за купање. Није добио никаква одговора. Управни одбор молио је патријарха и све епископе у митрополији карловачкој, да допусте врло сиромашним члановима овога друштва, да два месеца школских ферија проведу у манастирима митрополије карловачке. Одговор је стигао само од горњокарловачког епископа Михаила и пакрачког Мирона. Епископ Михаило има у свом владичанству само манастир Гомирје, у ком су већ смештена два гимназисте, те врло жали, што се не може одазвати молби одбора. Тако исто епископ Мирон ради тога, што су манастири његова владичанства врло сиромашни. — Од краљевске земаљске владе добило је друштво и ове године на препоруку сабора 300 фор. — О легату великог друштвеног добротвора покојног митрополита сарајевског, Ђорђа Николајевића, извештава тајник, да је друштвени председник више пута лично предстао земаљској влади са молбом за скоро решење те ствари. Влада је концем месеца априла упитала српску православну црквену општину загребачку, да ли је вољна легат примити и руководити га према тестаментарној одредби завештачевој и одредила је, да у случају, ако је општина вољна то учинити, има послати закладницу за тај легат. Српска православ-

на цркена општина загребачка закључила је, да легат прими, те је концем месеца маја земљ. влади послала закладницу. До данас управни одбор друштва није добио од владе на ово никаква одговора. — Управни одбор замолио је и ове године академски сенат за пословницу у свеучилишту. Та молба није уважена због оскудног простора у свеучилишној згради. — У друштвеној књижници налази се преко 800 лепих књига, које су већином поклони родољубивих Срба. — Пок. оснивачу друштвеном, Алекси Пауповићу, вуковарском велепоседнику, и оснивачу и другу своме Васи Ћурчићу, правнику, одаје скупштина задњу почаст устајањем са места и кличући: „Слава им!“ — Пошто су сва три извештаја узета на знање, подељен је уз признање на ревносном раду управном и ревизионом одбору апсолуторij. Нарочито истиче скупштина захвалност вредном председнику Сави Стојановићу, благајнику Петру Мандићу и књижничару Стевану Бреберини на њиховом труду око напретка овог друштва. — За тим се прешло на избор новог управног одбора. За председника је опет изабран Сава Стојановић, но пошто је захвалио на избору, изабран је за председника Тоша Шећерковић, правник IV. године; за потпредседника: Петар Марковић, филозоф; за тајника: Богдан Ђукић, правник; за благајника: Стеван Бреберина, правник; за књижничара: Глигорије Годић, филозоф; за одборске заменике: М. Тривановић, слушатељ шумарства и Г. Церовић, правник. У ревизионални одбор: Сава Стојановић, правник као председник; Паја Станишић, правник и Влада Мушицки, правник. — Ми топло препоручујемо ово друштво са племенитом циљи, свима нашим родољубима и добротворима.

Књижевност.

Списи о историји православне цркве у далматинско-истријском владичанству од XV. до XIX. вијека. Сабрао и уредио Е. Н. М. Књига I. Задар. Типографија С. Артале. 1899. 8° стр. I—XXVI и 501. Цијена 5 фор. а. вр.

Наслов књиге ове обећава много и у истини њезин сабиратељ и уредник, високопреосвећени садашњи владика задарски, г. Никодим Милаш, много и даје, а што је још више, то што даје, изврсно је; поуздано — потпуно аутентично, те не подлежи никаквој сумњи, јер су списи ови штампани на истом оном језику, на којем су од дотичнијех написани били, а то им даје још већу важност, пошто преводи, ма како да би добри били, не могу да послуже повјесничару онако, као извори, нити он па основу дотичног преведеног списа може с таком поузданошћу говорити и своје изводе чинити, као што то може, кад је прочитао и проучио односни спис у извору.

Неуморни, митропосни писац и жарки поборник за српско православље, г. владика Никодим већ од пређе толико година приказа еклатантан нови знак великога труда и ума свога. Ми ово дјело, о којем ћемо се овђе ограничити, само на кратак реферат о важнијој садржини његовој — остављајући детаљној критици да расправља појединa питања из овога дјела, — поздрављамо с новом радошћу, која доликује таковоме подузећу и ма да је повјесница народа нашега у данашњем далматинско-истријском владичанству у потоње доба била предмет по кадгоћ којега истраживања, оцјене и описивања како немачкијех, тако и другијех страниjех учењака и угледника, ипак поздрављамо живо овај племенити рад спадајући на веле-важни, но нејасни и слабо дослен обрађивано одсијек — период — историје православне српске цркве у земљама данашњег далматинско-истријског владичанства, на име „од XV. вијека, кад приморска Далмација долази под власт млетачке републике па у напријед“ тијем прије, што је истекло из окретног пера, великог пријатеља народа српског и што је г. владика Никодим нашем народу вијерно и јасно приказао онај одсијек — период — историје наше, — спољашњег живота српске православне цркве у садашњем своме владичанству, у коме се црква наша имала да бори за свој опстанак и да се сама брани од дотичнијех, који су хтели да је не буде — период, у коме је сваки моменат пожртвовање, — проливена крв, — заслуга Србинова за земљу ову и за владајући у њојзи дом прејасни. —

Г. писац овијем својијем дјелом у првој овој књизи пружа нам сто деведесет три списа до пада млетачке републике; списи ови достатно нам расвјетљују ванску судбу Срба, њихов положај према двору и влади, њихове одношаје према осталим становницима и латинским црквама, обраћају пажњу на намјере дотичнијех власти и цркава, на рад највиших дворских звања, који се односе на Србе, истичу разне појмове, по којима је влада са Србима поступала и које се виде из разних повластица, акта и објава, које су ријетко ће употребљене, те у опће непознате, јер су већином чуване биле у разним писмарама и књижницама; г. писац Никодим имао је и ту племениту сврху, да тим списима у том дјелу своме предочи пам поглавито ванjски живот српско православне цркве, па тако донекле ту своју радњу научно попунио додавши јој и списе оне, који се тичу наше цркве т. ј. периода овога у Истрији, која такођер спада владичанству његовоме.

Према овоме, можемо пуним правом казати, да је становиште у овој првој књизи посве објективно, као што и треба да је и г. писац може бити похвалан не само за то, што је савјесно прикупио податке ове, јер то обично ради сваки писац, него још рекли би и за то, што се је трудио да попуни и овјери то, што му ти оригинали даваху распитивањем у историчара, који бјеху кадри обавјестити га о томе, што прикупи и уреди; ово пошљедње управо и јесте што мало који писац чини, јер то није сасвим лако, као што је просто прпљење из аркива и библиотека.

Г. Никодим је, као ријетко ко, вриједан и и оштроуман био, да пронађе изворе, па да прочисти добивену грађу; извори, на основу којих је он ово дивно дјело уредио, споменути су у самоме дјелу, те ови су, у колико их ми познајемо врло драгоцени, богати и преважни. Хвала г. Никодиму, што ову књигу приреди!

Ето, то смо имали овђе да за сада рекнемо и наведемо о овоме преважноме дјелу: намјера нам бјеше, да оваково ваљано дјело не дође у заборав, па да вет наш пажљивим учинимо на радњу, која може, — ако такова наиђе на својски одзив од стране читалачког света српског, коме је тај ревни испитивач посветио своје вријеме, свој труд и своје умење, — добрим плодом по народ српски уродити; зато топло препоручујемо, да сваки брат Србин и свака српска кућа не пропусти оваку драгоцjену књигу себи набавити јер је само по нутарњо својој вриједности и изванjскоме укусу и величини доста јефтина, стаје 5 фор. а. вр. а заузимље преко 501 страну у великом октавоблику и може се добити у канцеларији конзисторије у Задру.

У Вуковару на Дунаву, Сријему, у очи ђурђица 1899. год.

Милан Павлов Јовановић,
витез академик.

Трговина.

НОВИ САД, 6. новембра. Пшеница прве квалитете фор. 7·20—— н. Пшеница средња ф. 7·— до — нов. Пшеница лакша роба фор. 6·80—90 н. Наполица ф. 6·— до — ф. Јечам нови ф. 5·30—40 Зоб ф. 4·60—70 Кукуруз у зрну стари фор. 5·20—30 нови у зрну ф. 3·60—80 нови у клипови ф. 2·60—80 н. Маст 50 фор. Сланина сува 50 фор. дебела таљена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки 30—31 нов. живе
„ средњи . . 28—29 нов. мере
„ лаки . . . 26—27 нов.

Све од 1 килограма.

Теоци . 28—32 нов. по клгр.
Јагњци ——— фор. по пару.
Овци . 12—20 фор. по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

5. новембра било је . . . 0·81 мет.
6 новембра било је . . . 0·78 мет.

Нова издања, издавачке књижарнице и штампарско-уметничког завода **Пахер и Кисића у Мостару:**

Одјек у славу венчања Књаза Данила Петровић Његоша са Принцезом Мекленбург-Стрелицком. „Марш“ композиција за гласовир од Милоша А. Дозеле, у обичном формату са осам страница и дивотно израђеном сликом високих младенаца. — Цена 80 новч.

Поздрав из Мостара, смеса омиљених српских песама, за гласовир написао Милош А. Дозела, у обичном формату са осам страница и дивотно израђеном сликом Мостара. Ова је композиција посвећена Добротворној задрузи српкиња панчевачких. — Цена 80 новч.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

НОВА КЊИГА.

БОЕРИ

СЛИКЕ ИЗ ЖИВОТА И ОДЛИЧЈА БОЕРА

СА СЛИКАМА

Српски од Љ. С. цена 30 новчића.

У овој књизи описан је живот и обичаји народа Боерскога који данас ратују и боре се за своју слободу са Енглеском. Заинтересовани наћи ће у овој књизи све оно што се може упознати са народом Бераца.

Ко пошаље у маркама 3 форинта добиће о мом трошку 10 књига.

Дворска књижара
Мите Стајића
464 5—10 у Београду.

ОГЛАСИ.

Henneberg-Seide

von **45 Kr.** bis **fl. 14·65** p. Met. — nur ächt, wenn direkt ab meinen Fabriken bezogen — schwarz, weiß und farbig in den modernsten Geweben, Farben und Dessins. **An Private porto- und steuerfrei ins Haus. Muster umgehend.**

Seidenstoff-Fabriken G. Henneberg
(k. u. k. Hofl. Zürich. 601 45—

На знање.

Продајем преко читаве године ове врсте угља:

I. врсте врдnички по 1 ф. 10 н.
I. врсте прајски по 1 ф. 80 н.
I. врсте дрвени по 3 ф. 50 н.

Све од **50** кила на више у кућу достављено.

Једна кила дрвеног угља 6 нов.

Наручбиое се примају: **Главна улица бр. 4. и Темеринска улица бр. 10.**

С поштовањем
Антоније Георгијевић,
1—10 478 гвожђарница код „Звона“.

На продају су
ДВЕ НОВОЗИДАНЕ КУЋЕ
које у средини вароши леже.
Ближа извешћа код
НОВОСАДСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ.
476 1—2

ПРОДАЈУ СЕ
ЈЕДАН ВЕЛИКИ ПЛАЦ
и
ДВА МАЛА ПЛАЦА
за зидање у средини вароши.
За ближа извешћа упитати код
НОВОСАДСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ.
475 1—2

Рихтеров Анкер-Пен-Експелер
Liniment Capsici compos.

Овај чувени кућевни лек одржао је пробу и критику садашњег времена, јер се не мање већ од 30 година као поуздан лек употребљује, и то ублажава болове од реуме, костобоље, расхлађења и томе сличних патња и болести, да га и сами лекари врло често болесницима прописују. Овај прави Анкер-Пен-Експелер, није никакво тајно средство за употребљавање, не прави народни кућевни лек, који због тога не би требао ни из једне куће да фали. За цену од 40 новч., 70 новч. и 1 фор. може се у свима лекарницама добити. Главно стовариште код **Josef v. Török Apotheker in Budapest.**

Код куповања треба јако пазити, те да се од превара и штете сачува, треба сваку флашицу, која нема на себи ове ознаке (лентера) и име Рихтер да ју врати натраг.

F. Ad. Richter & Cie.,
k. k. Hoflieferant 460 5—35
Rudolstat.

500 ФОРИНАТА плаћам сваком, који при употреби Бартилове воде а зубе, флаша по 35 нов., икад више зубоболу добије или на уста задише. (Паковање 10 нов. облатка). **A. Bartilla's Erben** *(E. Winkler)*, (А. Бартила наследника) *Wien 19/1., Sommergasse 1.* — Свуда нека се варично тражи **Бартилова** вода за зубе. Пријаве фалсификирања биће добро награђене.

У Новом Саду: код П. Георгијевића апотекара Фурчијска улица и у апотеци Гровингера, Фрање Јосића трг 1. 560 21

Давно опробано дијет. космет. средство за трвење, ојачавање и оживљавање живаца и зглавкова човечјег тела

Квиздов флуид

Жиг змије (Touristenfluid)

За туристе, бициклисте и јахаче опробано средство за освежавање и ојачавање после јачег напрезања. Цена 1 боце фор., пола боце 60 новч. Прави се добија у свима лекарницама.

Главно стовариште:
Kre sapotheke Kornenburg bei Wien.
583 45—45

ЧОКОЛАДА
Suchard
КАКАО
Купити се може свуда

ЗА СВИХ
6
Извлачења добротворне лутрије у корист будимпештанског поликлиничног друштва (болнице), кошта једна срећка
1 КРУНУ.
Главни згодитак
100.000
круна вредности
5 згодитака **по 20.000** круна и т. д. који се згодитци по жељи са 20% одбитка у готовом новцу од управе исплаћују.
Прво извлачење
неоспорно
4. јануара 1900. п. р.
Наручбине отправља тачно:
Verwaltung der grossen Wohlthätigkeits-Lotterie
zu Gunsten des Budapester Poliklinischen Vereines (Spital)
Budapest, IV., Kossuth Lajosgasse 1.
У Новом Саду код:
Централног кредитног завода и администрације „Заставе“. 477 1—15

Здравствена изложба у Кајиру 1895 г. и изложба у Лондону год. 1896. одликовала је лек против реуме (Reuma-Geist) почасном дипломом и златном медаљом. Од лечничких капацитета опробано је и у највећим болничким заводима са највећим успехом употребљено

REUMA-GEIST

дејствује сигурно и брзо на свима деловима тела, као против ревматизма, живчаних болести, узетости, исхија, астме итд. Дејствује у неким случајевима тако напредно, да и код старијих болести после прве употребе најјачи болови престану.

ЗУБО- И ГЛАВОБОЉУ ЛЕЧИ ЗА 5 МИНУТ.

Цена је једној флаши са упутством 1 круна, у јачој каквоћи 2 круне 40 потура.

Главно стовариште за Будимпешту је у апотеци г. **Josef Török**, Királyutcza 12. и г. Dr. A. Egger, Váczi-körut 17., тако и у свима апотекама у Будимпешти и провинцији, као и код изналазача

Widder Gyula
Apotheker,
Sátoralja-Ujhely.

Поруке из провинције тачно се извршују.

Стоваришта у **Новом Саду** код апотекара **Херцог Пештана**, у **Инђији** код **Хајмиш Антала**, у **Гуми** код **Јосифа Хондла** 443 —10

Патент стакло са жицама

за кровове, патос, прозоре у радионицама, најбоље грађиво, равне јачине, плоче од 1·75 □ метра.

Особине: необична јачина, да се не може разбити ни пробити, те по томе може се уклонити несносно гвожђе с провора, пожар је искључен у највећем степену, па и ако се случајно пребије ово стакло, остану плоче целе, јер уткане жице држе комаде, пропушта светлост врло добро, даје до сад невиђени светлосни ефект. До сад је употребљено ово стакло са највећим успехом код многих државних и приватних зграда. На расположењу су многе сведоџбе, проспекти и мустре.

Ливене стаклене плоче за патос и сводове

ради осветљења у пролазима, у подземним пролазима, у тунелима код станица железничких у одређеној маси, глатке или неравне са равним шарама, бело или полубело (од прилике за 30%, јефтиније него обично ливено стакло или бојадисано са или без уткане жице.

Стаклени прен за кровове

у разним облицама и величинама.

Aktien-Gesellschaft für Glasindustrie vorm. Friedr. Siemens, Neustadt bei Elbogen (Böhmen).

Има и других производа: боца од сваке руке, запушача за боце, ливена стакла, стакленог посуђа за столове, белгијске и немачке врсте и стакло од станца (Stanzglas.) такођер патентирана слова од стакла.
387 3—3

Пази на заштитну марку!

Маријацелске капљице
за стомак

универзално дјејствујуће код болести стомака, јесу добро позната кућевна и народна средства без којих не треба бити

при немању апетита, слабости стомака, дисању хрђавог мириса, подригивању, колици, горушици, прекомерном нагомилавању слуза, жутици, одвратности и повраћању, грчевима у стомаку, тврдој столици или затвору.

Такође је опробано лековито средство код главобоље, препуњења стомака са јелом и пићем, при болести црне џигерице и хеморојиде и који пате од глиста. Код речених болести од многих година познате су Маријацелске капљице као најбоље средство, што доказују стотинама сведочби. Цена флаши са упутством 40 нов., великој флаши 70 нов. Централно отправништво кроз апотекара

Carl Brady, Apotheke zum „König v. Ungarn“ Wien, I., Fleischmarkt 1.

Може се добити у свима апотекама

Главно стовариште **Josef v. Török,** Budapest, VI. Königsgasse 12.
386 8—24

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.